

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/44/2019
Identifikačné číslo spisu: 3019200206
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200206.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: O. Z., bytom O.. D. XXXX/XX, Z., proti žalovanému: Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. XXX XXX XXXX X zo dňa 26. marca 2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 25Sa/21/2019-30, zo dňa 6. augusta 2019, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 25Sa/21/2019-30, zo dňa 6. augusta 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom č. k. 25Sa/21/2019-30, zo dňa 6. augusta 2019 podľa ustanovenia § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 26. marca 2019, žiadajúc jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

2. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že žalobou napadnutým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 26. marca 2019, žalovaný zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 29. novembra 2018, ktorým bol žalobcovi podľa § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“ alebo „zákon o sociálnom poistení“) zvýšený od 1. januára 2019 starobný dôchodok na 297,80 eur mesačne a vdovecký dôchodok na 76,10 eur mesačne. Starobný dôchodok bol žalobcovi zvýšený o pevnú sumu zvýšenia 8,70 eur mesačne, nakoľko táto suma je vyššia ako suma zvýšenia o percento medziročného

rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, čo predstavuje 7,60 eur mesačne. Vdovecký dôchodok vyplácaný žalobcovi v sume jednej polovice z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkov bol žalobcovi zvýšený o pevnú sumu zvýšenia 2,50 eur mesačne, nakoľko táto suma je vyššia ako suma zvýšenia o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, čo predstavuje 2,00 eur mesačne. Krajský súd z administratívneho spisu ďalej zistil, že žalobca žiadosťou spísanou dňa 10.08.2016 požiadal Sociálnu poisťovňu o vdovecký dôchodok, ktorý žiadal priznať od 8. augusta 2016. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 16.09.2016 bol žalobcovi podľa § 293dn ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. priznaný vdovecký dôchodok od 8. augusta 2016 v sume 137,70 eur mesačne. Zároveň bola predmetným rozhodnutím upravená výplata vdoveckého dôchodku žalobcovi od 8. augusta 2016 na sumu 68,90 eur mesačne a starobného dôchodku v sume 272,30 eur mesačne.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaných rozhodnutí Sociálnej poisťovne v oboch stupňoch preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, citujúc ustanovenia § 81 ods. 2, § 82 ods. 1, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

4. Krajský súd poukázal na to, že predmetom súdneho prieskumu v danej veci je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, a to najmä pokiaľ ide o posúdenie správnosti výpočtu vdoveckého dôchodku vyplácaného žalobcovi na podklade napadnutého rozhodnutia, keď žalobca v podanej žalobe vyjadril nesúhlas s výškou vyplácaného vdoveckého dôchodku v polovičnej sume v dôsledku súbehu starobného a vdoveckého dôchodku.

5. Krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú námietku žalobcu, ktorou namietal nesprávnosť vyplácania vdoveckého dôchodku v polovičnej výške. Krajský súd konštatoval, že žalobcovi nie je vdovecký dôchodok v polovičnej sume vyplácaný na podklade žalobou napadnutého rozhodnutia žalovaného a s tým spojeného prvostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie zo dňa 29.11.2018. Výplata vdoveckého dôchodku na sumu jednej polovice vo výške 68,90 eur mesačne bola žalobcovi upravená právoplatným rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 16.09.2016, a to od X. W. XXXX, kedy žalobca dovŕšil dôchodkový vek. V predmetnom rozhodnutí bol žalobcovi priznaný vdovecký dôchodok v sume 137,70 eur mesačne a zároveň mu bol priznaný starobný dôchodok v sume 272,30 eur mesačne. Keďže žalobca splnil podmienky nároku na výplatu starobného a vdoveckého dôchodku a súčasne starobný dôchodok (272,30 eur) bol vo vyššej sume ako vdovecký (137,70 eur), podľa § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. bola výška vdoveckého dôchodku správne upravená na jednu polovicu, t.j. 68,90 eur mesačne. Ustanovenie § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého pri výpočte vdoveckého dôchodku žalobcu Sociálna poisťovňa správne postupovala, je kogentného charakteru, a teda neposkytuje správnomu orgánu možnosť správnej úvahy, t.j. nie je tu daná možnosť odchýlenia sa, resp. iného rozhodnutia.

6. Za nedôvodnú krajský súd považoval tiež námietku žalobcu týkajúcej sa nespravodlivosti zákona č. 461/2003 Z.z., resp. jeho príslušných ustanovení. Uviedol, že úprava jednotlivých podmienok poskytovania dôchodkových dávok patrí do kompetencie zákonodarcu a nie tunajšieho súdu.

7. Ďalej krajský súd vo vzťahu k zvýšeniu starobného dôchodku žalobcu v zmysle napadnutého rozhodnutia konštatoval, že podľa § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z.z. sa starobný dôchodok v roku 2019 zvyšuje o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, teda o 2,6 % mesačnej sumy dôchodku, najmenej však o pevnú sumu určenú ako 2 % z priemernej mesačnej sumy príslušného druhu dôchodku vykázanej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu 2018, to znamená najmenej o sumu 8,70 eur mesačne. K 31. decembru 2018 sa starobný dôchodok vyplácal v sume 289,10 eur mesačne. Od 1. januára 2019 bol starobný dôchodok zvýšený o 8,70 eur mesačne sumu na 297,80 eur mesačne. Starobný dôchodok žalobcu sa v prejednávacom prípade v súlade so zákonom zvýšil o pevnú sumu zvýšenia starobného dôchodku, t.j. o 8,70 eur mesačne, pretože táto suma je

vyššia ako percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, čo predstavuje 7,60 eur mesačne.

8. Krajský súd vo vzťahu k zvýšeniu vdoveckého dôchodku žalobcu v zmysle napadnutého rozhodnutia konštatoval, že podľa § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z.z. sa vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkov v roku 2019 zvyšuje o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, teda o 2,6 % mesačnej sumy dôchodku, najmenej však o pevnú sumu určenú ako 2 % z priemernej mesačnej sumy príslušného druhu dôchodku vyplácaného v sume jednej polovice z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkov vykazanej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu 2018, to znamená najmenej o sumu 2,50 eur mesačne. K 31. decembru 2018 sa vdovecký dôchodok vyplácal v sume 73,60 eur mesačne. Od 1. januára 2019 bol vdovecký dôchodok zvýšený o sumu 2,50 eur mesačne na 76,10 eur mesačne. Vdovecký dôchodok žalobcu vyplácaný v sume jednej polovice z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkov bol v súlade so zákonom zvýšený o pevnú sumu zvýšenia, t.j. o 2,50 eur mesačne, pretože táto suma je vyššia ako percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, čo predstavuje 2,00 eur mesačne.

9. Krajský súd dospel k záveru, že námietka žalobcu ohľadom mesačnej straty na dôchodku v sume 68,90 eur, celkovo v sume 1.929,20 eur, nie je dôvodná. Konštatoval, že vdovecký, ako aj starobný dôchodok je žalobcovi vyplácaný v zákonnej výške, v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 461/2003 Z.z. Z uvedených dôvodov krajský súd žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol (§ 190 SSP).

10. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 168 SSP, podľa ktorého žalovanému prizná správny súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania iba, ak to možno spravodlivo požadovať. Orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne. V prejednávanom prípade krajský súd procesne úspešnému žalovanému, ktorým je orgán štátnej správy, náhradu trov konania nepriznal, nakoľko žalovanému žiadne dôvodne vynaložené trovy nevznikli a trovy konania si v prípade úspechu žalovaný ani neuplatnil.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu proti rozsudku krajského súdu

11. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti, posudzujúc ju podľa jej obsahu, žalobca namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

12. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca nesúhlasil s argumentáciou správneho súdu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver. Opätovne tvrdil ako v správnej žalobe, že právna úprava zákona č. 461/2003 Z.z. je diskriminujúca, ponížujúca, nespravodlivá, protizákonná. Protiprávnosť zákona videl v tom, že predmetný zákon nechráni jeho záujmy ako občana SR a potreby jeho maloletých detí. Opätovne poukázal na to, že v jeho prípade sa jedná o súbeh vdoveckého a starobného dôchodku, z ktorého dôvodu mesačne stráca na výplatu dôchodku. Naďalej nesúhlasil s krátením vdoveckého dôchodku na polovicu a žiadal, aby súd inicioval zákonnú zmenu zrušením ustanovenia § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. - súbeh dôchodkov. Uviedol, že aplikácia kogentného charakteru je pre neho zmätočná a znevýhodňujúca. Poukázal tiež na to, že žiadal viacero advokátskych kancelárií, avšak bezvýsledne. Ďalej uviedol, že ako právny laik upozorňuje na absenciu nezávislej kontroly, keď odvolacím orgánom rozhodujúcim o jeho odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu Sociálnej poisťovni je sama Sociálna poisťovňa, ústredie, generálny riaditeľ. Žiadal, aby jeho kasačná sťažnosť bola prejednaná na pojednávaní. Navrhoval, aby súd zaviazal žalovaného k úhrade jeho vdoveckého dôchodku v plnej sume 137,70 eur, od septembra 2016.

III.

Vyjadrenie žalovaného ku kasačnej sťažnosti žalobcu

13. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadril podaním zo dňa 3. októbra 2019. Žalovaný sa nestotožnil s argumentáciou a ani s názorom žalobcu prezentovanom v kasačnej sťažnosti. Vyslovil názor, že správny súd posúdil vec vecne a právne správne, pričom nezistil nezákonnosť a nesprávnosť preskúmaného rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X z 26.3.2019. Poukázal na to, že k predmetu sporu, ako aj k námietkam žalobcu uvádzaných v kasačnej sťažnosti podal písomné vyjadrenie z 21.6.2019 a skutkových a právnych dôvodov v nej uvedených sa v celom rozsahu pridržiava. Zdôraznil, že zvýšenie starobného dôchodku a vdoveckého dôchodku bolo vykonané v súlade so zákonom. Navrhoval, aby kasačný súd v zmysle § 461 SSP kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť žalobcu prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie správneho súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

15. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 25Sa/21/2019-30, zo dňa 6. augusta 2019, ktorým rozhodnutím krajský súd podľa ustanovenia § 190 SSP zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti žalobou napadnutého rozhodnutia žalovaného generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, žiadajúc jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie.

16. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, uvedených v odôvodnení napadnutého rozhodnutia správneho súdu, z ktorých dôvodov ich kasačný súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

17. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovaného č. XXX XXX XXXX X zo dňa 26. marca 2019, ktorým rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 29. novembra 2018. Uvedeným prvostupňovým správnym rozhodnutím bol žalobcovi podľa § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z.z. zvýšený od 1. januára 2019 starobný dôchodok na 297,80 eur mesačne a vdovecký dôchodok na 76,10 eur mesačne.

18. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverenú právomoc a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu, ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym

súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

19. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

20. Kasačný súd mal v danej veci preukázané, že krajský súd v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, keď žalobu zamietol bez toho, aby v dostatočnom rozsahu zabezpečil ochranu procesných práv žalobcu v konaní o sociálnej žalobe, nepostupoval náležite v zmysle procesných pravidiel zákonodarcom nastolených v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

21. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

22. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

23. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súvislosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec, musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

24. Najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameril svoju pozornosť k námietke sťažovateľa - žalobcu, ktorou v kasačnej sťažnosti namieta, že krajský súd nevenoval náležitú pozornosť jeho námietkam, ktorými namieta nezákonnosť právnej úpravy v § 82 zákona č. 461/2003 Z.z., považujúc ju za diskriminujúcu, ponížujúcu, nespravodlivú a protizákonnú, nesúhlasiac s krátením vdoveckého dôchodku na polovicu a žiadal, aby súd inicioval zákonnú zmenu zrušením ustanovenia § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. - súbeh dôchodkov.

25. Podľa § 2 ods. 1, 2 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom

chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

26. Konanie pred správnym súdom sa okrem princípov, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok a ktoré sa na konanie pred správnym súdom použijú primerane, riadi aj princípmi uvedenými v odsekoch 2 až 12. Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. Pri rozhodovaní správny súd dbá na ochranu zákonnosti a verejného záujmu. Správny súd postupuje a rozhoduje v súlade s platnými a účinnými právnymi predpismi so zohľadnením ich právnej sily a v súlade so základnými princípmi tohto zákona. Konanie pred správnym súdom možno začať len na základe návrhu (§ 5 ods. 1 až 5 SSP).

27. V konaní podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach. Ak nie je v tejto hlave ustanovené inak, použijú sa na konanie v sociálnych veciach ustanovenia o konaní o všeobecnej správnej žalobe (§ 199 ods. 2,3, SSP). Na zastúpenie žalobcu sa použijú ustanovenia § 49 ods. 2 písm. b) a § 50 ods. 1 (§ 200 SSP). Správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne. Ak je žalobcom právnická osoba, správna žaloba musí obsahovať všetky náležitosti uvedené v odseku 1 a § 182 ods. 1 (§ 202 ods. 2 SSP). Rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu. Pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi (§ 203 ods. 1, 2).

28. V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 49 ods. 2, písm. b/ v spojení s § 6 ods. 2, písm. c/ SSP žalobca v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach nemusí byť zastúpený podľa § 49 odseku 1 SSP, podľa ktorej právnej úpravy žalobca musí byť v konaní pred správnym súdom zastúpený advokátom; to neplatí, ak má žalobca, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na správnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa; povinnosť zastúpenia sa vzťahuje aj na spísanie žaloby; splnomocnenie udelené advokátovi nemožno obmedziť.

29. Správny súd poskytuje účastníkom konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemá, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má účastník konania, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Správny súd poučí účastníkov konania o možnosti zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 26 ods. 1, 2 SSP). Súčasne správny súd podľa povahy konania a vychádzajúc z formy a podania žalobcu na začatie súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného v konaní o správnej žalobe by mal vyzvať žalobcu ako účastníka konania, aby súdu oznámil, či sa obrátil na Centrum právnej pomoci na ustanovenie advokáta zastupujúceho v preskúmvacom súdnom konaní, k čomu mu určí primeranú lehotu. Pokiaľ účastník konania súdu oznámi, že sa obrátil na Centrum právnej pomoci na ustanovenie advokáta, správny súd v zmysle § 100 ods. 2 SSP by mal konanie prerušiť. Ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa procesné úkony a neplynú lehoty podľa tohto zákona. Len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, alebo uplynul čas, na ktorý sa konanie prerušilo, predseda senátu aj bez návrhu uznesením rozhodne o pokračovaní v konaní. Ak sa v konaní pokračuje, začínajú lehoty plynúť znova (§ 100 ods. 3 SSP).

30. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, najvyšší súd zistil, že správny súd v danej veci v preskúmvacom konaní nepostupoval náležite v súlade s vyššie citovanou právnou úpravou Správneho súdneho poriadku. Správny súd pred začatím konania v procese súdneho prieskumu žalobou napadnutého rozhodnutia žalobcu síce poučil o procesných právach a povinnostiach účastníka konania, všeobecným poučením, ktoré poučenie podľa potvrdenia o doručení, bolo aj

žalobcovi doručené. Avšak vzhľadom na charakter preskúvacieho súdneho konania o správnej žalobe v sociálnych veciach, v ktorom konaní správny súd postupuje neformálne (najmä so žalobcom), a formu a obsah podanej žaloby nevyzval žalobcu na oznámenie, či sa obráti na Centrum právnej pomoci na ustanovenie advokáta zastupujúceho v tomto konaní, k čomu mu neurčil primeranú lehotu. Následne na pojednávaní súdu vychádzajúc z uvedeného vyššie bolo žiadúce, aby správny súd skutočnosť, či žalobca poučení o jeho procesných právach, najmä vo vzťahu k zastupovaniu v konaní advokátom ako osobou znalou práva, si overil dotazom na žalobcu, zohľadnením všetkých skutočností viažucich sa k osobe žalobcu. Samotný žalobca v kasačnej sťažnosti tvrdí, že ako právny laik pociťuje krivdu, keď mu bol vdovecký dôchodok krátený, kogentná právna úprava v zákone o sociálnom poistení je pre neho zmätočná a obracia sa na súd na odstránenie krivdy so žiadosťou ochrany jeho práv, teda aj procesných. Postup správneho súdu sa kasačnému súdu javí ako prísne formalistický, arbitrárny a teda nesúladný so zákonnou úpravou o procesných právach účastníka konania, v danom prípade žalobcu, teda nesúladný s právnou úpravou Správneho súdneho poriadku.

31. Z obsahu žaloby, z prednesu žalobcu na pojednávaní správneho súdu, ako aj z kasačnej sťažnosti vyplýva, že žalobca namietal nezákonnosť právnej úpravy ustanovenej v § 82 zákona o sociálnom poistení (zákon č. 461/2003 Z.z.). Touto námietkou sa správny súd nijak v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nevyporiadal, pričom z podaní žalobcu je zrejmé, že práve táto námietka je pre neho kľúčovou.

32. Podľa § 139 ods. 2 SSP, v odôvodnení rozsudku uvedie správny súd stručný priebeh administratívneho konania, stručné zhrnutie napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie argumentov žalobcu a vyjadrenia žalovaného, prípadne ďalších účastníkov, osôb zúčastnených na konaní a zainteresovanej verejnosti, posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Ak správny súd zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vráti mu vec na ďalšie konanie, je povinný v odôvodnení rozsudku uviesť aj to, ako má orgán verejnej správy vo veci ďalej postupovať. Správny súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

33. Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého rozsudku kasačný súd zistil, že krajský súd doposiaľ nevenoval náležitú pozornosť zásadným námietkam, ktorými žalobca namietal nezákonnosť preskúvaného rozhodnutia žalovaného napadnutého žalobou. Napriek rozsiahlemu odôvodneniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu, z jeho obsahu jasným a zrozumiteľným spôsobom nevyplýva právna úvaha správneho súdu k otázke nastolenej žalobcom v procese súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ktorú žalobca považoval za kľúčovú.

34. V danej súvislosti kasačný súd upriamuje pozornosť na to, že problematike týkajúcej sa povinnosti náležite zdôvodniť rozhodnutie venoval značnú pozornosť vo svojej judikatúre aj Ústavný súd SR (napr. v nálezoch sp. zn. I. ÚS 243/07, I. ÚS 114/08, III. ÚS 36/2010), ktorý vo svojej rozsiahlej judikatúre konštatuje, že procesným právom účastníka je právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúca z ustanovenia § 139 ods. 2 SSP znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia. Jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite skutkovo a aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť možnosť opravného prostriedku. Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie. Uvedenou problematikou sa už viackrát zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj len „ESLP“) - napr. v rozhodnutí Kraska c. Švajčiarsko zo dňa 29.04.1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30, v ktorom konštatoval, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Rovnako ESLP pripomína, že rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsko zo dňa 21.01.1999). Judikatúra ESLP a ani Ústavného súdu SR pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. Teda súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, respektíve minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede

na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť zrejmé, že sa súd dostatočne a riadne vecou zaoberal a súčasne sa vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec.

35. Vzhľadom k uvedenému vyššie kasačný súd podrobil prieskumu rozsudok krajského súdu napadnutý kasačnou sťažnosťou a dospel k záveru, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď v procese súdneho prieskumu dostatočne nezameral svoju pozornosť k ochrane procesných práv žalobcu. Kasačný súd súčasne konštatuje, že odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu nespĺňa zákonné podmienky ustanovené v § 139 ods. 2 SSP, ako aj kritériá nastolené judikatúrou vyššie uvedenou, z ktorých dôvodov v jeho podstatnej časti nie je súladné s právami zakotvenými v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

36. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd v danej veci vyhodnotil námietky žalobcu uvedené v kasačnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu za dôvodné, ktoré spochybnili správnosť rozhodnutia správneho súdu a jeho súladnosť so zákonom. Kasačný súd preto vyhovel kasačnej sťažnosti žalobcu a rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

37. Povinnosťou správneho súdu v ďalšom konaní bude postupovať a opätovne preskúmať zákonnosť rozhodnutia žalovaného, napadnutého žalobou, v intenciách názoru najvyššieho súdu vysloveného vyššie a vo veci opätovne rozhodnúť a svoje rozhodnutie jasne a zrozumiteľne odôvodniť. Súčasne správny súd rozhodne o náhrade trov konania vrátane o náhrade trov kasačného konania.

38. Kasačný súd prejednal kasačnú sťažnosť a preskúmal zákonnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu bez nariadenia pojednávania kasačného súdu, čím návrhu žalobcu uvedeného v kasačnej sťažnosti nevyhovel, pretože nepovažoval za potrebné na prejednanie veci pred kasačným súdom nariadiť ústne pojednávanie, keďže vo veci nevykonával dokazovanie a prejednanie danej veci bez pojednávania nie je v rozpore s verejným záujmom.

39. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.